

behoefte hebben aan meer begeleiding. Soms kan na één gesprek al een goede analyse worden gemaakt, maar meestal zijn daar meerdere gesprekken voor nodig. In de gesprekken wordt ook aandacht geschonken aan de hulp die u zoekt.

Zo kunt u lichaamsgerichte opdrachten voor thuis krijgen met daarbij tips hoe u in de thuissituatie seksualiteit makkelijker kunt bespreken. Echter, niet alle seksuele klachten zijn op te lossen en soms zal dan ook gesproken worden over hoe de nieuwe situatie het beste geaccepteerd kan worden. De seksuoloog kan, indien nodig, de behandelend neuroloog adviseren de Parkinsonmedicatie of andere medicijnen die de seksualiteit beïnvloeden aan te passen.

Meer informatie

Als u bij het Parkinson Centrum Nijmegen bent geweest kunt u een afspraak maken bij de seksuoloog NVVS, de heer Paul Rabszryn. Aan uw neuroloog of een ander lid van het behandelteam kunt u een verwijzing vragen.

Bij overige vragen en/of opmerkingen kunt u mailen naar: ParkinsonCentrum@neuro.umcn.nl t.a.v. Dhr. P. Rabszryn, seksuoloog ParC Dagcentrum.

Algemene achtergrond informatie over de ziekte van Parkinson kunt u vinden in de algemene folder 'De ziekte van Parkinson of atypisch parkin-

sonisme, wat is dat?' (deze informatiefolder is beschikbaar via het secretariaat van het ParC Dagcentrum).

Voor overige informatie zie de website www.parkinson-vereniging.nl

Brochure 'Parkinson en seksualiteit' van de Parkinson Patiënten Vereniging (PPV).
Websites: www.grotegenieten.nl / www.erectie.info / www.emotionalbliss.com.
Hulpverlening: www.seksuologen-nederland.nl (op deze site staan alle in Nederland geregistreerde seksuologen NVVS).
Expertise en documentatiecentrum Nederland: RutgersNisso groep www.rng.nl.

Colofon

Uitgave Parkinson Centrum Nijmegen (ParC)
Redactie prof. dr. B.R. Bloem, mevr. M. van Sonsbeek, mevr. M. Schmidt
Tekst dhr. P. Rabszryn, NVVS seksuoloog, UMC St Radboud, Nijmegen
Styling PuntKomma Nijmegen

UMC St Radboud, eerste versie, eerste druk maart 2010
Copyright© ParC 2010

*Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van Parkinson Centrum Nijmegen (ParC).
parkinsoncentrum@neuro.umcn.nl*

Parkinson Centrum Nijmegen (ParC)

UMC St Radboud, Neurologie (HP 913)
Postbus 9101, 6500 HB Nijmegen
T: 024 - 366 84 52 (ParC Dagcentrum)
☎ maandag, dinsdag en woensdag bereikbaar
E: parkinsoncentrum@neuro.umcn.nl

ParC
Parkinson Centrum Nijmegen

Seksualiteit bij de ziekte van Parkinson of atypisch parkinsonisme¹

Voor wie is deze informatie bedoeld?

- De informatie is bedoeld voor patiënten en partners die met een deskundige hulpverlener willen praten over de veranderingen en de problemen die zich voor doen in de seksuele relatie.
- Voor patiënten en partners die een oplossing willen voor het seksuele probleem en begeleiding willen bij de aangereikte oplossingen.
- Voor patiënten en partners die daar misschien nu nog niet aan toe zijn, maar misschien in de toekomst wel; zij weten dan waar zij hulp kunnen zoeken.

Parkinson & seksualiteit

Als u heeft gehoord dat u of uw partner de ziekte van Parkinson heeft, dan denkt u meestal niet direct aan de mogelijke seksualiteitsproblemen die door deze ziekte veroorzaakt kunnen worden. Andere lichamelijke of psychische ongemakken hebben dan de eerste aandacht.

Toch is seksualiteit belangrijk voor de kwaliteit van leven. Voor de een is het belangrijker dan voor de ander. En Parkinson kan wel degelijk het seksuele leven voor zowel patiënt als partner beïnvloeden. Denkt u bijvoorbeeld aan: geen zin in seks hebben, of juist een overmatig seksueel verlangen (mogelijk een bijwerking van de Parkinson medicijnen), erectieproblemen en moeilijk of zelfs niet kunnen klaarkomen.

Het zoeken van seksuologische hulp kan een drempel zijn. Maar juist als hier in een vroeg stadium van de ziekte over gesproken wordt en als

de juiste hulp wordt gezocht, hoeft het niet uit te groeien tot een groot probleem.

Gevolgen van Parkinson op uw seksualiteit

De ziekte Parkinson kan verschillende gevolgen hebben op seksualiteit, zoals:

- Minder zin in seks
- Veel meer zin in seks
- Een erectiestoornis
- Te snel, traag of helemaal niet meer tot een orgasme komen
- Geen zaadlozing
- Pijn tijdens de geslachtsgemeenschap
- Weinig seksuele opwindning
- Angst en onzekerheid
- Ook lichamelijke klachten die bij de ziekte van Parkinson horen, zoals bewegingsbeperkingen of tremoren kunnen het seksuele contact belemmeren.

De ziekte van Parkinson komt vaker bij ouderen voor. Daarom kunnen ook de ongemakken van het ouder worden (bijvoorbeeld overgangsklachten, gewrichtsklachten) een rol spelen in de seksuele relatie.

Invloed op de partner

Niet alleen voor uzelf, maar ook voor uw partner kan de ziekte van Parkinson

gevolgen hebben. Ook op het gebied van de seksualiteit. De seks kan om allerlei redenen minder aangenaam en leuk worden. Partners hebben dan nogal eens dubbele gevoelens. Ze willen hun partner, die tenslotte ook al de ziekte van Parkinson heeft, niet kwetsen en houden hun gevoelens daarom maar voor zich. Een gesprek daarover met een hulpverlener die helpt de gevoelens wel bespreekbaar te maken kan dan helpen.

Hoe kunnen seksualiteitsproblemen worden behandeld?

- Seksuele voorlichting
Het advies is dit bij een seksuoloog met een keurmerk te doen: een geregistreerd seksuoloog NVVS (Nederlandse Vereniging voor Seksuologie) maakt samen met u een analyse van de seksuele klacht. De seksuoloog kijkt naar een lichamelijk, psychische en relationele factoren en vraagt bijvoorbeeld ook naar de medische voorgeschiedenis en het medicijngebruik, omdat dit van invloed kan zijn op het seksuele functioneren.
- Medicamenteuze of instrumenteel technische hulpmiddelen.
- Te denken valt aan een erectiepil, aan injectietherapie of een vacuüm-pomp bij een erectiestoornis. Of het gebruik van een vibrator bij een gevoelsstoornis. Deze therapie kan begeleid worden door de seksuoloog NVVS, maar ook door een seksuologisch geschoolde specialist.

Hoe ziet de therapie eruit?

Er vindt eerst een oriënterend gesprek plaats. Voor sommige patiënten en partners is dat al voldoende en dan blijft het daar ook bij. Een ander zal

¹ Onder parkinsonisme wordt verstaan: alle ziekten die qua verschijnselen lijken op de ziekte van Parkinson. Voorbeelden zijn Multiple Systeem Atrofie (MSA) en Progressieve Supranucleaire Parese (PSP).